

ЩОДО ПИТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ПРЕДМЕТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Кирило Олександрович ЧЕРЕВКО,

*канд. юрид. наук, доцент, професор кафедри
кримінального права і кримінології*

*Харківського національного
університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна*

<https://orcid.org/0000-0002-3384-8388>

cherevko.kyrylo@gmail.com

Операції з “віртуальними активами” (криптовалюти, тощо) законодавчо описані у багатьох країнах світу. У Японії визнали криптовалюти засобами платежу і прийняли відповідний закон про платіжні послуги. У Швейцарії закон розглядає “криптовалюти” як активи, операції з якими обкладаються податком на майно. У Великій Британії є дозвіл на діяльність “криптовалютних” бірж. Нажаль, в Україні такі питання поки що повністю не закріплені в законодавстві.

Ключові слова: *віртуальні активи, криптовалюта, кримінальні правопорушення, власність.*

В законодавстві України існує три поняття пов'язаних з грошима, або засобами схожими на гроші. Це паперові та металеві гроші. Це електронні гроші та віртуальні гроші. Донедавна правовий статус віртуальних грошей в Україні не був визначеним. Дивлячись на діючі норми законодавства України (Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні”, Закон України “Про Національний банк України”, Закон України “Про інформацію”, Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю”, Цивільний кодекс України) поняття “криптовалюта, віртуальна валюта, віртуальні гроші” та регулювання операцій з нею не підпадають не під один режим правового регулювання, такий як “обігу грошових коштів”. Оскільки “криптовалюта”, “віртуальна валюта” та “віртуальні гроші” не існує у формі паперу, банкнот, металевих монет, електронному вигляді, вона не може бути визнана грошима (грошовими знаками, грошовими коштами) у розумінні Українського закону. У зв'язку з тим, що, “віртуальна валюта”, “криптовалюта”, “віртуальні активи” не має прив'язки до грошей жодної з іноземних держав та України, вони не можуть бути визнані грошима, валютою або іншим законним платіжним засобом іншої держави, та не є “валютною цінністю” в трактуванні законодавства України щодо валюти. Не є обігом “електронних грошей” та використання платіжних засобів. Оскільки “віртуальна валюта”, “криптовалюта” не імітується банком і не є “грошовим зобов'язанням” особи, вона не буде визнаватися “електронними грошима”. Не є способом “цивільних правовідносин”, що регулюється законодавством, щодо діяльності із цінними паперами. Все це призводило до неможливості державних органів будь-яким чином реагувати на виклики, пов'язані з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом або фінансуванням тероризму, скоєнню корупційних кримінальних правопорушень, вчинення кримінальних правопорушень проти

власності. Україна взяла на себе зобов'язання про необхідність зусиль для забезпечення впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг та для боротьби з ухиленням від сплати податків на всій її території. Такі міжнародні стандарти включають, зокрема, “Основні принципи ефективного банківського нагляду” Базельського комітету, “Основні принципи страхування” Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю, “Цілі та принципи регулювання обігу цінних паперів” Міжнародної організації комісій з цінних паперів, Угоду ОЕСР про обмін інформацією з питань оподаткування”.

17 лютого 2022 року був прийнятий закон України “Про віртуальні активи”, який визначає засади державного регулювання обороту “віртуальних активів”. Так, у звітах Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO) говориться, що певні види віртуальних активів за своєю економічною сутністю містять ознаки характерні для фінансових інструментів, регулювання процедур емісії таких видів віртуальних активів має здійснюватися регуляторами фінансових ринків, оскільки ця функція є притаманною саме для них, ураховуючи їх досвід регулювання ринків інших фінансових інструментів та нагляду за дотриманням вимог законодавства з метою захисту прав інвесторів, недопущення шахрайства, запобігання використанню віртуальних активів у “фінансових пірамідах”, тощо. Так, ст. 1 ЗУ “Про віртуальні активи” говорить “... віртуальний актив – нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об’єкти цивільних прав...”. Це призведе до того, що віртуальні гроші (віртуальні активи) будуть прирівнюватися до предмету кримінальних правопорушень проти власності, тощо. Так, відповідно до теорії кримінального права України майно як предмет кримінальних правопорушень, пов’язаних з його викраденням, характеризується такими ознаками: 1) фізична ознака (фізичність майна); 2) юридична ознака – предмет є чужим для винної особи, тобто має власника (законного володільця), якому незаконними діями заподіюється шкода; викрадення предметів, власник яких невідомий або здійснюване самим власником, виключає кримінальну відповідальність; 3) економічна (соціальна) ознака – майно повинно мати певну економічну цінність (йому властива споживча вартість). Підсумовуючи вище викладено можна сказати, що закон України “Про віртуальні активи” дає можливість кримінальному законодавству ставити під охорону такі нематеріальні активи як “криптовалюти” та “віртуальні гроші”. Які до останнього не були в зоні дії нашого законодавства та не могли бути предметом кримінальних правопорушень та засобами вчинення кримінальних правопорушень проти власності, злочинів в сфері тероризму, відмиванню грошей та корупційних правопорушень.